

MEMÒRIA DE LA INTERVENCIÓ AL PASSATGE GUTENBERG,
2-6, ARC DEL TEATRE, 17-21, CARRER GUÀRDIA, 16
(Codi Servei d'Arqueologia de l'Ajuntament de Barcelona: 058/13)

Núm. Expedient DGPC: 2013/1-10106

Dates de la intervenció: 5-23 agost 2013

Arqueòloga Directora de la intervenció:

NOEMÍ NEBOT PICH

Gestió de la intervenció:

ATICS SL

Mataró, maig de 2015

ÍNDEX.

1. FITXA TÈCNICA	2
2. INTRODUCCIÓ	3
3. MARC GEOGRÀFIC	5
4. ANTECEDENTS HISTÒRICS I ARQUEOLÒGICS	11
5. METODOLOGIA	15
6. DESENVOLUPAMENT DELS TREBALLS	16
7 CONCLUSIONS	18
8. BIBLIOGRAFIA	19
9. REPERTORI ESTRATIGRÀFIC	20
11. DOCUMENTACIÓ GRÀFICA	25
11.1DOCUMENTACIÓ FOTOGRÀFICA.....	25
11.2. DOCUMENTACIÓ PLANIMÈTRICA	27

1. FITXA TÈCNICA

NOM DE LA INTERVENCIÓ	Passatge Gutenberg, 2-6, Arc del Teatre, 17-21, Carrer Guàrdia, 16
UBICACIÓ	Barri del Raval, Districte de Ciutat Vella Barcelona
COORDENADES UTM Fus31N amb Datum ETRS 89 (UB/ICC)	X:430971.3 Y:4580995,5 Z: 4'49 m.s.n.m.
CONTEXT	Zona urbana
TIPUS D'INTERVENCIÓ	Preventiva terrestre
CLASSE D'ACTIVITAT	Control i/o excavació
DATES D'INTERVENCIÓ	Agost 2013
PROMOTOR	Ajuntament de Barcelona
EQUIP TÈCNIC	Direcció: Noemí Nebot Pich

2. INTRODUCCIÓ

Aquesta intervenció duta a terme al carrer Passatge Gutenberg, 2-6, Arc del Teatre, 17-21, Carrer Guàrdia, 16 va estar motivada per la realització d'una rasa de canalització per a la connexió a la xarxa elèctrica. Es tractava d'una rasa de 107 m, que en alguns punts baixava fins el 0'90m de potència respecte el nivell de carrer actual¹.

Enumerem de manera molt resumida el interès històric i arqueològic de la zona on es realitza la intervenció²:

1.- Molt proper a l'àrea que ens ocupa hi ha el jaciment prehistòric més important de Barcelona (Sant Pau del Camp i voltants), dels actualment coneguts. Darrerament, prospeccions i excavacions a la zona del Raval han permès documentar l'extensió d'aquest jaciment en una gran zona del barri.

2.- Es troba dins una de les zones pertanyent al suburbium de la ciutat romana.

3.- És una zona d'expansió medieval, molt a prop de l'edifici de les Drassanes Reials (des de finals del s. XIII) i del convent de Santa Mònica (s. XVII). L'edifici de les Drassanes es troba adossat a la muralla medieval que tancava la ciutat per aquesta zona.

4.- Proper al projecte actual, durant l'any 2007 a la finca número 16 del carrer Arc del Teatre, una intervenció va permetre recuperar informació relativa a la disposició i evolució del parcel·lari del segle XVIII pertanyent a dues cases situades al carrer de l'Arc del Teatre. En un moment previ a aquest procés d'urbanització es pogueren constatar evidències d'ocupació del mateix espai pertanyents al segle XVII, segurament relacionades amb una ocupació dispersa de la zona i amb processos productius que es devien donar molt a prop de la zona excavada. En aquest sentit s'assenyalà una sitja (segle XVII) i un estrat que proporcionà abundant material ceràmic amb defectes de cocció (s. SVII). Probablement es tractava del material de rebuig d'algun obrador terrisser situat a prop de la zona excavada.

També es detecta ocupació romana mitjançant materials ceràmics dispersos, sense cap relació directa amb elements construïts o estructures excavades en el subsòl.

---

¹ El nivell de circulació es situa a 4,49m.s.n.m.

² Aquesta informació consta en el projecte d'intervenció arqueològica realitzat pel Servei d'Arqueologia de Barcelona.

Per últim, s'han recuperat escassos elements ceràmics de factura manual atribuïbles al Neolític Antic Evolucionat i al Bronze Inicial situats en un estrat d'influència lacustre i/o pluvial, d'acord amb les valoracions paleoclimàtiques disponibles sobre aquesta zona.

5.- Arran dels atacs aeris a la població durant la guerra civil (1936- 1939), la Generalitat va organitzar la Junta de Defensa Passiva que s'havia d'encarregar de la construcció de refugis antiaeris. Per la construcció d'aquests refugis es feia un projecte inicial i era una brigada d'obres de la pròpia Generalitat, i més endavant del propi ajuntament, qui s'encarregava de la seva construcció. A mesura que anava avançant la guerra, foren els mateixos ciutadans els que en feien l'execució seguint els models establerts per la Generalitat. A Barcelona se'n construïren al voltant de 1.400.

6.- De la majoria de refugis es coneix la ubicació aproximada, i una part del recorregut. És difícil tenir coneixement dels accessos, ja que alguns projectes no es van realitzar en la seva totalitat. Els primers refugis antiaeris construïts varen ser dissenyats per a la seva futura reutilització, principalment eren galeries de mina que servien per incorporar-les a la xarxa del clavegueram de la ciutat. Els primers de grans dimensions, es varen condicionar amb les planxes de formigó armat, per a la seva utilització com a banys públics, biblioteques o aparcaments.

7.- Per la informació recollida a l'Arxiu Administratiu de l'Ajuntament de Barcelona, podria tractar-se del refugi núm. 0078³. D'aquest refugi no s'han conservat els plànols i, si existeix, encara no s'han pogut localitzar. A l'Atles dels refugis de la guerra civil espanyola a Barcelona, editat per CLABSA/ Ajuntament de Barcelona, l'any 2002, en la llista de refugis del 16 de juliol de 1938 apareix el refugi núm. 0078 (carrer Guàrdia, 78).⁴

La direcció arqueològica d'aquesta intervenció (Codi Servei d'Arqueologia de l'Ajuntament de Barcelona: 058/13) la direcció la va assumir l'arqueòloga Noemí Nebot Pich de l'empresa d'arqueologia **ATICS S.L. Gestió i Difusió del Patrimoni Arqueològic i Històric** i sota supervisió la del **Servei d'Arqueologia de l'Ajuntament de Barcelona**.

---

³ Carta Arqueològica de Barcelona (<http://cartaarqueologica.bcn.cat/1975>)

⁴ Aquesta informació consta en el projecte d'intervenció arqueològica realitzat pel Servei d'Arqueologia de Barcelona.

3. MARC GEOGRÀFIC

Situació del jaciment.

La intervenció es troba dins de l'entramat urbanístic de la ciutat de Barcelona, concretament al barri del Raval.

Context geològic.

L'estructura geològica del Pla de Barcelona presenta per un costat els materials paleozoics que defineixen la serra de Collserola. Aquesta està formada per pissarres les quals s'assenten damunt d'un basament granític que aflora en algunes zones d'Horta i del Guinardó i que domina a la serra de Marina. Al costat del Vallès, cap a Montcada i Olorda, la serralada presenta formacions de calcàries devòniques que són objecte d'explotació per empreses cimenteres.

Els materials del Secundari venen definits per les calisses dolmòtiques, gresos i argiles vermelles que trobem als turons de la zona nord-est del Pla. En el Terciari, predominen les formacions miocèniques i pliocèniques que es van sedimentar amb la transgressió marina del terciari superior, es tracta de la intercalació de margues blaves i gresos vermell-gris⁵. A la part baixa del Pla trobem una sèrie d'elevacions amb una orientació nord-est- sudoest produïdes a partir del plegament de les formacions pliomicocèniques a conseqüència de la falla que va afectar a la costa (Mons Taber, Puig de les Fàlzies...). Damunt d'aquest substrat s'assenta el material quaternari del qual s'han diferenciat dues unitats⁶:

La plataforma superior: s'inicia des del peu de la Serralada del Tibidabo i baixa fins al mar. Aquesta, que està molt afectada per l'acció dels torrents, és on s'assenta la ciutat, sobre tot el sector antic. En el substrat presenta argiles i sorres grogues pliocèniques damunt de les quals trobem els derrubis quaternaris molt potents, graves anguloses dins d'una matriu d'argiles vermelles que provenen de la zona del Tibidabo per aportacions torrencials.

---

⁵ Palet, J.M., Estudi territorial del Pla de Barcelona: Estructuració i evolució del territori entre l'època íbero- romana i l'altmedieval segles II-I a.C.- S.X-XI d.C., dins *Estudis i Memòries d'Arqueologia de Barcelona núm.1*, Centre d'Arqueologia de la Ciutat, Institut de Cultura, Barcelona, 1994, p.46-47.

⁶ Solé, L., *Ensayo de interpretación del cuaternario barcelonés*, dins *Miscelánea Barcinonensia*, Ajuntament de Barcelona, Barcelona, 1963

La plataforma baixa va del graó o talús erosiu de 20/30m de desnivell fins a la línia de costa. Està constituït per la formació de les terrasses i deltes dels rius Llobregat i Besòs.

L'acció sedimentària de la plataforma presenta una sèrie de característiques que han permès definir-la com un procés cíclic. Sembla que allà on l'efecte dels torrents no ha estat tan violent, es poden diferenciar tres nivells que es superposen quasi sempre en el mateix ordre i que es repeteix cíclicament unes tres vegades, és per aquest motiu que se'l coneix com "tricycle". Aquests nivells son de baix a dalt; 7: argiles vermelles de procedència col·luvial i que seria la conseqüència d'un sòl format en condicions de clima semblant al de les regions tropicals humides, és a dir, una fase humida i una altra de seca, llims groguencs d'origen eòlic, loess, i que sembla que es formarien amb un clima sec i fred.

Per últim, trobem el torturà, aquestes crostes calcàries s'haurien format en períodes de transició entre els dos climes anteriors, és a dir, més humit que durant el loess perquè hi hagués circulació de carbonat càlcic, però més càlid que el primer nivell, per tal que s'evaporés l'aigua.

En aquest nivells anirien incidint els diferents torrents i rieres, encaixant-se i produint formacions al·luvials i col·luvials de llims i argiles poc consolidades, la qual cosa explicaria l'aparició esporàdica de llengües de còdols i graves que trenca aquest cicle.

Context geogràfic.

El jaciment s'ubica dins del Pla de Barcelona, una de les unitats morfològiques que configuren el territori, anomenat Barcelonès, que s'estén des de la costa mediterrània a la Serralada Litoral, concretament entre el tram de la serra de Collserola i els estrets de Martorell i de Montcada, per on els rius Llobregat i Besòs respectivament van a sortir a la mar amb la formació dels seus deltes. D'aquesta manera el territori presenta dos elements morfològics clars: la serra de Collserola i la plana.

La Serra de Collserola, composta per granits i esquistos, presenta unes altituds molt moderades, entre els 300 i 500 metres, destacant el Tibidabo que arriba als 512m. Al nord, aquesta carena comença sobre el riu Besòs amb el turó d'en Manyoses (210m) i al sud-oest destaca el puig de Sant Pere Màrtir com a darrera elevació (399m). La carena presenta diversos passos de muntanya que possiblement han servit de vies de

---

⁷ Solé, L. ,Ensayo de interpretación del cuaternario barcelonés, dins Miscelánea Barcinonensia, Ajuntament de Barcelona, Barcelona, 1963,p.29-31.

comunicació al llarg de la història. És el cas del Collserola, entre el Tibidabo i el turó de Santa Maria; el Portell de Valldaura a la capçalera d'aquesta vall; el Forat del Vent i el coll de la Ventosa prop del turó Blau; i el coll de Vallvidrera a la capçalera de la riera Blanca⁸.

El Pla de Barcelona es troba obert al mar i limitat per la Serralada Litoral i al sud per la falla que segueix des de Garraf i el turó de Montjuïc (que és el punt més elevat, 173m) fins al turó de Montgat, més enllà del Besòs. Aquesta falla és visible a través de l'esglaó, d'uns vint metres, que sembla separar l'eixample de la ciutat vella i que es documenta en la morfologia urbana: la baixada de Jonqueres, la Via Laietana i els carrers de les Moles, d'Astruc, de Jovellanos.

Arran d'aquest esglaó s'ha dividit la plana en dos sectors:

Plana alta: va des de la Serralada fins aquest esglaó, la qual es caracteritza per una cota de 20 m.s.n.m. i amb una pendent del 4%. Aquesta està formada per el sòcol paleozoic damunt del qual, l'acció de les distintes rieres, han aportat materials detrítics diversos.

Plana baixa: aquesta s'estén des de l'esglaó fins a la costa i presenta un escassíssim pendent (0,35%). La seva formació és de caràcter al·luvial, materials aportats per les rieres, les corrents marines i sobretot per l'acció dels rius Besòs i Llobregat, amb la formació de les seves planes deltaïques. En aquesta zona es formarien els estanys i aiguamolls tan típics de la costa mediterrània que, a mida que la línia de costa avancés, anirien desapareixent.

L'acció antròpica també hauria contribuït amb la dessecació d'aquests elements. Alguns d'aquests estanys han estat documentats en èpoques més recents dins de la història, com són els casos de la Llavineria a la zona de Sant Martí, el de Banyols als passeigs de Sant Joan i Lluís Companys, l'estany del Port o el del Cagalell que es situa per la zona de Sant Pau.

En aquesta plana es distingeixen petits turons arran de mar que tenen el seu origen en els plegaments de dipòsits marins del miocè i el pliocè⁹. És en el cas de la muntanya

---

⁸ Palet, J.M., Estudi territorial del Pla de Barcelona: Estructuració i evolució del territori entre l'època íbero-romana i l'altmedieval segles II-I a.C.- S.X-XI d.C., dins *Estudis i Memòries d'Arqueologia de Barcelona núm.1*, Centre d'Arqueologia de la Ciutat, Institut de Cultura, Barcelona, 1994.

⁹ Palet, J.M., Estudi territorial del Pla de Barcelona: Estructuració i evolució del territori entre l'època íbero-romana i l'altmedieval segles II-I a.C.- S.X-XI d.C., dins *Estudis i Memòries*

de Montjuïc, del turó dels Ollers, del sector dels carrers d'Escudellers i Nou de Sant Francesc, de les Falzies on es localitza l'antiga Llotja i del Tàber, on s'assentava la ciutat romana. El constant progrés de la línia de costa degut a l'aportació dels arrossegaments del Besòs i al corrent marí tangencial a la costa que aporta terres del Maresme, van contribuir al rebliment d'estanys i aiguamolls i van anar encerclant aquests turons, passant a formar part de la terra ferma.

Pel que fa a la xarxa hidrogràfica d'aquesta zona podem assenyalar que respon a les típiques característiques d'una xarxa mediterrània. Per un costat tenim els dos rius que delimiten el Pla: el Besòs i el Llobregat. Aquests són rius de caràcter extralocal, ja que un neix a la zona del Prepirineu (el Llobregat) i l'altre a la serralada Prelitoral, no obstant tots dos desemboquen a la costa barcelonina després de travessar les serralades litorals. La seva principal característica és que el seu règim fluvial és irregular, amb fortes avingudes, depenent en gran mesura de les condicions climàtiques¹⁰. Aquest tret és també el que defineix l'altre element de la xarxa hidrogràfica: les rieres. Aquestes són de caràcter torrencial, neixen al costat marítim de la Serralada Litoral i davallen pel pla lleugerament inclinat. Els seus cursos erosionen el substrat geològic del pla formant torrenteres i contribuint a la creació d'un paisatge ple d'ondulacions i valls. Amb les seves crescudes aquests torrents arrastren tot tipus de materials detrítics.

En funció de la seva orientació s'han dividit en tres sectors:

Sector central: el qual recollia les aigües del vessant del Tibidabo i conformaven la riera de Vallcarca i la riera de Sant Joan que baixaven per la zona de Gràcia i per l'actual passeig de Sant Joan; la riera de Sant Gervasi i Sant Miquel que baixaven per l'actual Passeig de Gràcia entrava a ciutat pel Portal de l'Àngel, plaça del Pi i desembocava al mar pel carrer dels Còdols i posteriorment sembla ser que es va desviar per fora de la tercera muralla i aniria a desembocar al Cagalell per evitar les riuades; per Vallvidrera baixarien els torrents que més endavant configuraven la riera de Magòria o de Mogoria, que desembocava al Cagalell i que sembla que el seu curs coincidiria amb l'actual traçat que dibuixa el paral·lel; en aquesta zona també hi trobem la riera de Valldonzella que neix a la zona de Sarrià; cap l'est trobem els torrents de la

---

d'Arqueologia de Barcelona núm.1, Centre d'Arqueologia de la Ciutat, Institut de Cultura, Barcelona, 1994, p.46-47.

Solé, L., Ensayo de interpretación del cuaternario barcelonés, dins *Miscelánea Barcinonensia*, Ajuntament de Barcelona, Barcelona, 1963

DDAA, *Gran Geografia Comarcal de Catalunya, El Barcelonès i el Baix Llobregat vol. VIII*, Enciclopèdia Catalana, Barcelona, 1984

¹⁰ Idem 8.

Guineu, el del Pecat, el d'en Mariner i el Bogatell que desembocarien directament a la mar.

Sector sud-oest: són els torrents que porten les aigües cap la zona sud-oest de Montjuïc del qual destaquen dos torrents: Torrent Gornal, que neix a la zona de Sant Pere Màrtir, i desemboca a la mar ja dins de l'Hospitalet de Llobregat; i la riera Blanca que neix de la unió de diversos torrents i rieres procedents del Mont d'Òssa, fa de límit entre aquest municipi i Barcelona.

Sector nord: el componen els torrents que desemboquen al Besòs, que han contribuït en la creació del delta d'aquests riu, i la riera d'Horta que comparteix desembocadura amb el Besòs.

Totes aquestes rieres han estat objecte d'adequacions, desviaments, canalitzacions, etc..., per tal de millorar i ampliar l'espai urbà al llarg de la història. S'observa que, a la zona del jaciment, l'antic traçat de les rieres de Bargalló, Valldonzella i Magòria confluirien al sector de Sant Pau del Camp, cap a l'antic estany del Cagalell que s'ubica cap la zona nord del carrer Nou de la Rambla Alhora, de Montjuïc baixaven els torrents de la Font del Gat i dels Tarongers que desguassaven al Cagalell Vell. És possible que aquest darrer formés un con de dejecció a Sant Pau del Camp, amb l'eix cap a l'est i limitat a migjorn pel solc del carrer de les Tàpies.

Les diverses muralles van anar fent de dic per aquestes rieres. No obstant, en època de Pere III, al segle XIV, es van desviar les aigües de la riera de Magòria molt abans d'entrar a ciutat, ja que els aiguats envaïen el carrer Hospital i penetraven a ciutat pel tram dels carrers que es coneixen com a Riera Alta i Riera Baixa. Ja en el segle XVIII, aquesta riera es va desviar cap el sector del Port, al sud de Montjuïc¹¹. Aquesta acció es repetirà en diversos sectors de la ciutat, amb altres canalitzacions i desviaments.

El sector on està situada la intervenció està en un territori ple d'ondulacions produïdes per uns llits sobreelevats pels quals corrien les aigües del torrents i limitats pels seus dics naturals, els quals creixen amb l'aportació dels sediments detrítics. Durant l'època prehistòrica i possiblement durant la formació de Barcino, aquesta zona encara presentava aquest aspecte: zona d'abundants aquífers i estanys. Els assentaments es situarien entre els interfluvis deprimits que es formen entre una riera i l'altra. De fet la documentació escrita del segle XII ja parlen de l'estany del Cagalell. Aquí anirien a morir les diverses rieres que solcaven aquest sector.

---

¹¹ Idem 8.

Geològicament hi ha una unitat quaternària (pleistocè i holocè) que cobreix una de terciària. D'època quaternària a l'holocè, on es localitza l'activitat antròpica, es registren nivells d'argila, sorres i graves d'origen torrencial i col·luvial, a part dels estrats superiors que és on es registrava la major presència de restes arqueològiques d'època contemporània i moderna.

4. ANTECEDENTS HISTÒRICS I ARQUEOLÒGICS

La zona intervinguda es troba a l'extrem meridional del barri del Raval, un dels darrers sectors del nucli antic de la ciutat que, juntament amb la Rambla, varen començar a ser urbanitzats quan quedaren inclosos dins del tercer recinte fortificat que es bastí al llarg de la segona meitat del segle XIV.

Les primeres dades relatives a algun tipus d'establiment humà a la zona les tenim que anar a buscar al Neolític Antic fins ben entrat el II mil·lenni, en ple Bronze Inicial, tal com ho semblen demostrar les restes arqueològiques trobades a la caserna de Sant Pau del camp. Molt a prop, es van documentar acumulacions de pedres dins d'estrats prehistòrics i alguns retalls identificats com a sitges. Les poques ceràmiques recuperades van permetre ubicar cronològicament el jaciment dins del Campaniforme. Hi ha altres restes disperses a la zona (Illa Robadors, Carrer Reina Amàlia, carrer Riereta), atribuïdes a I Bronze Inicial, conegudes a través de petites estructures domèstiques, habitualment en un precari estat de conservació.

La zona intervinguda situada a ponent de la Rambla, va correspondre durant molt segles a una zona de caràcter rural amb horts, camins i rieres que, lentament incorporà els carrers que inicialment foren les principals vies de comunicació a la ciutat de Barcelona per la banda de ponent.

El progressiu creixement urbanístic de la ciutat emmurallada obligà ja en època medieval, segle XIII, a construir un altre circuit de muralles que tenia com a límit la Rambla. La nova línia defensiva no va incloure la futura zona del Raval tot i que determinà el seu ús i caràcter. En aquest moment s'intentà utilitzar el Raval com a espai per a desplaçar tots aquells oficis o activitats que dins de la ciutat emmurallada podien ser desagradables (prostitució, feines sorolloses, hospitals, cases de misericòrdia i de caritat, presons, convents de les noves ordres reformistes). A finals del segle XIV es va evidenciar la necessitat d'ampliar el recinte emmurallat, moment en que quedaria inclòs dins el recinte la zona del Raval.

L'expansió comercial i militar vers la Mediterrània va fer augmentar la riquesa de la ciutat (fins arribar a ser una de les primeres potències marítimes de la Mediterrània). Una de les conseqüències d'aquest creixement fou la construcció de les Drassanes a finals del segle XIII. Riquesa que també es va traduir en un creixement demogràfic que també feia necessària la construcció d'una nova muralla. Durant el regnat de Pere III el Cerimoniós es van construir les muralles que

van incloure el Raval, iniciant-se la construcció l'any 1359. Tenien un perímetre de 6.240 m amb una extensió de 218 hectàrees, de les quals dues cinquenes parts corresponien al Raval. Les Drassanes en van quedar fora, aquestes tenien les seves pròpies defenses.

Sense quedar aliè a les crisis que marcaren el segle XIV, la zona que ens ocupa durant els segles XV i XVII continua tenint les mateixes funcions que en època medieval; continua mantenint un baix poblament i nombroses zones desocupades. S'hi establiren alguns oficis com els terrissaires i carnisers, i s'incrementà el nombre d'edificis destinats als servis ciutadans i sobretot a les institucions religioses.

D'ençà del segle XIII la zona es converteix en el punt de la ciutat on es troben més convents. També hi trobem moltes construccions dedicades a beneficència com la Casa de la Convalescència o la Casa dels Infants Orfes entre d'altres.

L'enderrocament de les muralles l'any 1859 permeté l'expansió urbanística cap a l'Eixample i de la indústria cap a la perifèria, de manera que el Raval es convertí en un barri de vivendes per als més desfavorits, en el que es concentraren gran part dels immigrants arribats amb motiu de les exposicions universals de 1888 i 1929. L'abandonament de les residències senyoriales, el trasllat de les indústries a altres llocs de la ciutat o fora d'aquesta, i les diferents onades d'immigració en el decurs del segle XX anaren abocant el Raval cap a la marginalitat que avui encara pateix. Més endavant, en els segles XIX i XX, es convertirà en un centre d'activitat fabril.

Urbanísticament i sociològicament hi ha hagut des de sempre dos ravals, que uns anomenen senzillament Nord (des del carrer Hospital a la Ronda de Sant Antoni) i Sud (des del carrer de l' Hospital fins al mar), o el Raval de Ponent (el del Nord en referència al nom antic i popular del carrer de Joaquim Costa) i de Sant Pau.

Urbanísticament, el primer Raval disposava d' alguna zona esponjada, per més que més moderna i planejada, com la dels carrers del Doctor Dou i dels Àngels. Sociològicament, era un barri obrer i menestral. El segon Raval, el Sud o de Sant Pau, corresponia en bona part al que s' ha conegut com a " Barri Xino ", i barrejava carrers encara més atapeïts amb locals dedicats a la prostitució.

Acabada la Guerra Civil, l' Ajuntament va pensar que era l' hora de reurbanitzar la zona però la realitat va ser que les restes de les cases destruïdes van quedar molts anys formant un depriment paisatge. Només el vell Teatre Circ Barcelonès del carrer de Montserrat va ser enderrocat. El 1955 l' Ajuntament va començar a enderrocar alguns dels edificis mig caiguts de la guerra i es va dir que amb això

seria l' inici de la fi del " Xino ". Des del Pla Cerdà primer, i més tard i concretament des del pla Baixeras, es va arrossegar un projecte municipal que va ser d' allò més impopular: es volia dur a terme una gran via que unís el port amb el carrer Muntaner, partint el districte cinquè en dos. Fins a final de la Guerra Civil, la via B, o Avda. García Morato, en l' actualitat Avda. Drassanes, fou una entelèquia. Les bombes que havien aterrat edificis propers a la caserna de Drassanes, la desaparició de la caserna i del Teatre Circ Barcelonés, facilitaren el inici de la realització de la nova avinguda. Aquesta avinguda finalment no ha passat del carrer Nou de la Rambla. L'Avinguda Drassanes, ha suposat la desaparició de carrers històrics per al barri, com el carrer Cirés, i ha influït sens dubte en la campanya de neteja cívica que va suposar el tancament d'alguns locals (meublés, determinats bars,...) i del mercadet conegut com dels " quatre cantons ", a Arc del Teatre- Est.

El carrer Arc del Teatre correspon a l'antic carrer de Trentaclaus (topònim del segle XIII). Aquest nom té el seu origen en el nom que rep el portal d'aquesta part de la muralla de la Rambla que es trobava davant del carrer Escudellers i que per extensió amb el temps es va aplicar al camí que sortia del portal. Tot i que el topònim existeix d'ençà època medieval , no va ser fins el segle XVIII que es va dur a terme la urbanització d'aquesta zona baixa del Raval, que va resta força aïllada de la ciutat amb fama de lloc despoblat i de mal viure. El que va passar al segle XVIII en aquesta zona d'horts va ser que s'hi van instal·lar dues fàbriques d'Indianes; per una banda la de Melcior de Guàrdia (1746) i de l'altre la d'Alegre i Gibert. El que es va produir en aquest moment va ser un desplaçament dels usos agrícoles¹².

---

¹² Rodríguez Fernández, C., *Memòria científica sobre les actuacions i resultats dels sondeigs arqueològics realitzats a la finca núm.58 del carrer Arc del Teatre de Barcelona*, Barcelona, octubre de 2003, Veclús, S.L.

Intervencions prèvies.

Tot i que a la zona són moltes les intervencions arqueològiques realitzades i les restes prehistòriques i medievals existents a la zona del Raval, un cop valorats els resultats obtinguts en la intervenció que ens ocupa considerem destacables dues d'aquestes intervencions. En primer lloc la intervenció realitzada l'any 2003 al carrer Arc del Teatre, 58, i la realitzada l'any 2007 al carrer Arc del Teatre, 4-6, carrer de Guàrdia, 15, carrer de Lancaster, 22-24, que són les directament relacionades amb la intervenció que ens ocupa per proximitat.

- **2003** sota la direcció tècnica de l'arqueòloga **Conxi Rodríguez Fernández** es va dur a terme uns sondejos arqueològics al carrer de l'Arc del Teatre, 58. En aquesta intervenció es va posar al descobert estructures del segle XIX i la constatació d'existència estratigràfica corresponent al segle XVII.
- **2007** sota la direcció tècnica de l'arqueòloga **Esther Mediana** es va dur a terme una intervenció arqueològica al carrer de l'Arc del Teatre, 4-6, carrer de Guàrdia, 15, carrer de Lancaster, 22-24. En aquesta intervenció es va posar al descobert principalment l'evolució del parcel·lari del segle XVIII i evidències d'ocupació al segle XVI.
- **2012** sota la direcció tècnica de l'arqueòloga **Noemí Nebot** es va dur a terme una intervenció arqueològica al carrer Arc del Teatre, 44-59, Avda. de les Drassanes, 17-25. En aquesta intervenció es va posar al descobert restes muràries corresponents al segle XIX- XX.

5. METODOLOGIA

Els treballs d'obertura del sòl es van dur a terme de manera manual, en trobar restes arqueològiques es va procedir a la seva neteja i documentació per part de l'arqueòloga que feia la supervisió dels treballs.

La metodologia emprada, sistemàtica i adequada s'inspira en el mètode de registre utilitzat per E. C. Harris i per A. Carandini¹³.

El mètode de registre estratigràfic s'ha fonamentat en l'ús d'un registre codificat (Unitats Estratigràfiques) de tradició anglosaxona, en dibuixar les plantes parcials on s'acoten tots els nivells físics extrets i en la fotografia de les UE.

Per tal d'homogeneïtzar els registres de les diverses intervencions arqueològiques s'utilitza un sistema de base de dades interrelacionades basat en el programa Access de Microsoft, on s'inclou a cada fitxa els respectius apartats de descripció, documentació i relacions estratigràfiques.

Paral·lelament a aquesta tasca es va configurar la documentació planimètrica general (escala 1:20), topogràfica i fotogràfica del jaciment.

La cota en metres sobre el nivell del mar (m.s.n.m.) d'aquesta zona de Barcelona és de 4,59m.s.n.m.

---

¹³ Veure: Harris, 1991 i Carandini, 1997.

6. DESENVOLUPAMENT DELS TREBALLS

La intervenció al carrer Passatge Gutenberg, 2-6, Arc del Teatre, 17-21, Carrer Guàrdia, 16 va estar motivada per la realització d'una rasa de canalització per a la connexió a la xarxa elèctrica. Es tractava d'una rasa d'uns 107 metres que en alguns punts baixava fins el 0'90m respecte el nivell de carrer actual. La cota respecte el nivell del mar és de 4,59m.s.n.m. **(vegeu planimetria)**

Passatge Gutenberg, 2-6

Els treballs es van iniciar al Passatge Gutenberg, 2-6. La rasa realitzada seguia el mateix traçat dels serveis que actualment abasteixen la zona i per tant, les terres extretes corresponien totes a terres aportades. En primer lloc s'aixeca el paviment actual (**U.E.10**) del Passatge Gutenberg que és de lloses de panot de 0'20x0'20m i que té una potència de 0'04m, per sota trobem la preparació de formigó (**U.E.11**) amb una potència de 0'04m. Immediatament per sota es localitza un paquet de formigó (**U.E.12**) entre els 0'30 i els 0'40 m de potència el que endarrerix la realització dels treballs. Immediatament per sota ja es localitza un paquet de rebliment de terres aportades (**U.E.13**) amb molta pedra i material constructiu barrejat. En el nivell 13 no s'ha localitzat material arqueològic ni tant sols a nivell residual. Aquest nivell es troba a la vegada afectat pels diferents serveis que s'han anat instal·lant a la zona, les rases dels quals han quedat reblertes amb sorres netes. En els punts de la rasa en que es localitzen altres serveis es baixa una mica més per poder passar-hi per sota. **(vegeu fotografes 1 i 2)**

Carrer Arc del Teatre, 17-21

En els treballs realitzats al carrer Arc del Teatre ha estat possible documentar dos murs. En primer lloc s'aixeca el paviment actual (**U.E.20**) que és de lloses de panot de 0'60x0'40m i que té una potència de 0'05m, per sota trobem la preparació de formigó (**U.E.21**) amb una potència de 0'12m. Immediatament per sota es localitza un paquet de rebliment de terres aportades (**U.E.22**) amb molta pedra i material constructiu barrejat. En el nivell 22 no s'ha localitzat material arqueològic ni tant sols a nivell residual. Aquest nivell es troba a la vegada afectat pels diferents serveis que s'han anat instal·lant a la zona, les rases dels quals han quedat reblertes amb sorres netes. En aquest tram del carrer Arc del Teatre, 17-21 la cota d'afectació està entre els 0'50 i els 0'60 m respecte el nivell de carrer actual. A aquesta cota es localitzen restes d'unitats muràries profundament afectades per les rases dels serveis que actualment abasteixen aquesta zona de la ciutat. Els murs corresponents a les unitats

estratigràfiques **23** i **24** només es documenten en planta, ja que la cota d'afectació no baixava més. El mur **U.E.23** presenta una llargada de 1'54m i té una amplada documentada de 0'34m (la llargada total del mur queda per sota del límit de la rasa). Pel que fa al mur **U.E.24** presenta una llargada de 2'70m i té una amplada màxima documentada de 0'52m (la llargada total del mur queda per sota del límit de la rasa).

El mur **U.E.23**, té un morter més blanc que el mur **U.E.24**. **(vegeu fotografies 4-6)** És possible que això sigui indicatiu que el primer correspon a una fase més tardana del urbanisme de la zona i que el mur 24 pogués correspondre a una fase moderna d'utilització de l'espai. La intervenció arqueològica realitzada en aquest mateix carrer l'any 2007¹⁴ va posar de manifest l'evolució del parcel·lari durant el segle XVIII. De tota manera cal ser molt prudents en llançar aquesta hipòtesi, ja que la documentació que em pogut fer de les restes és molt minsa. **(vegeu fotogràfes 3 i 4)**

Carrer Guàrdia 16

La rasa realitzada seguia el mateix traçat dels serveis que actualment abasteixen la zona i per tant, les terres extretes corresponien totes a terres aportades. En primer lloc s'aixeca el paviment actual (**U.E.30**) del carrer Guàrdia que és de lloses de panot de 0'20x0'20m i que té una potència de 0'04m, per sota trobem la preparació de formigó (**U.E.31**) amb una potència de 0'04m. Immediatament per sota es localitza un paquet de formigó (**U.E.32**) entre els 0'30 i els 0'40 m de potència el que endarrerix la realització dels treballs. Immediatament per sota ja es localitza un paquet de rebliment de terres aportades (**U.E.33**) amb molta pedra i material constructiu barrejat. En el nivell 33 no s'ha localitzat material arqueològic ni tant sols a nivell residual. Aquest nivell es troba a la vegada afectat pels diferents serveis que s'han anat instal·lant a la zona, les rases dels quals han quedat reblertes amb sorres netes. En els punts de la rasa en que es localitzen altres serveis es baixa una mica més per poder passar-hi per sota. **(vegeu fotografia 8)**

---

¹⁴ Medina Guerrero, E., *Memòria de la intervenció arqueològica efectuada al carrer de l'Arc del Teatre, 4-6/carrer de Guàrdia, 15/carrer de Lancaster, 22-24, Districte de Ciutat Vella, Barcelona, codi MHCB 049/07*, Data de la intervenció, 27 d'agost- 28 de setembre de 2007, Mataró, juny del 2008

7 CONCLUSIONS

En aquesta memòria es presenten els resultats obtinguts a la intervenció realitzada al carrer Passatge Gutenberg, 2-6, Arc del Teatre, 17-21, Carrer Guàrdia, 16. Aquesta intervenció va estar motivada per la realització d'una rasa de canalització per a la connexió a la xarxa elèctrica.

El tram de rasa realitzat al Passatge Gutenberg, 2-6 i el realitzat al carrer Guàrdia, 16 han tingut un resultat negatiu, en tant que no s'han localitzat restes arqueològiques en el subsòl, ni materials arqueològics ni tant sols a nivell residual. Durant els treballs s'han localitzat un gran número dels serveis que abasteixen actualment la zona i totes les terres extretes corresponien a terres aportades en el moment de la realització de les rases del serveis.

Pel que fa a la rasa realitzada a carrer Arc del Teatre, 17-21 ha estat possible documentar dos unitats muraries en planta (U.E.23 i U.E.24). El mur **U.E.23**, presenta un morter més blanc que el mur **U.E.24**. És possible que això sigui indicatiu que el primer correspon a una fase més tardana del urbanisme de la zona i que el mur 24 pogués correspondre a una fase moderna d'utilització de l'espai. La intervenció arqueològica realitzada en aquest mateix carrer l'any 2007¹⁵ va posar de manifest l'evolució del parcel·lari durant el segle XVIII. De tota manera cal ser molt prudents en llançar aquest hipòtesi ja que la documentació que em pogut fer de les restes es molt minsa.

---

¹⁵ Medina Guerrero, E., *Memòria de la intervenció arqueològica efectuada al carrer de l'Arc del Teatre, 4-6/carrer de Guàrdia, 15/carrer de Lancaster, 22-24, Districte de Ciutat Vella, Barcelona, codi MHCB 049/07*, Data de la intervenció, 27 d'agost- 28 de setembre de 2007, Mataró, juny del 2008

8. BIBLIOGRAFIA

AA.DD., "Intervencions a Barcino (1982-1989)" a *Anuari d'intervencions arqueològiques a Catalunya, Època romana, Antiguitat tardana, Campanyes 1982-1989*, Departament de Cultura de la Generalitat de Catalunya, Barcelona, 1993.

AA.DD., *Els barris de Barcelona*. Vol. VII, Enciclopèdia Catalana, Barcelona, 1999.

Carandini, A., *Historias en la tierra. Manual de excavación arqueológica*, Crítica, Barcelona, 1997.

Claramunt, S., "La formació del Raval de la Rambla". A: *El Pla de Barcelona i la seva història. Actes del I Congrés d'història del Pla de Barcelona*, celebrat a l'Institut Municipal d'Història els dies 12 i 13 de novembre de 1982, La Magrana, Barcelona, pp.183-203, Barcelona, 1984.

DDAA., *Gran Geografia Comarcal de Catalunya, El Barcelonès i el Baix Llobregat vol. VIII*, Enciclopèdia Catalana, Barcelona, 1984.

Fabré, J; Huertas, JM; *Tots els barris de Barcelona*. Vol. VII, Edicions 62, Barcelona, 1976.

Medina Guerrero, E., *Memòria de la intervenció arqueològica efectuada al carrer de l'Arc del Teatre, 4-6/carrer de Guàrdia, 15/carrer de Lancaster, 22-24, Districte de Ciutat Vella, Barcelona, codi MHCB 049/07*, Data de la intervenció, 27 d'agost- 28 de setembre de 2007, Mataró, juny del 2008

Nebot, N., *Memòria de la intervenció arqueològica efectuada al c/ Arc del Teatre, 44-59, Avda. de les Drassanes, 17-25*, Codi MUHBA 002/12, gener- febrer, 2012.

Palet, J.M., *Estudi territorial del Pla de Barcelona: Estructuració i evolució del territori entre l'època íbero- romana i l'altmedieval segles II-I a.C.- S.X-XI d.C.*, dins *Estudis i Memòries d'Arqueologia de Barcelona núm.1*, Centre d'Arqueologia de la Ciutat, Institut de Cultura, Barcelona, 1994.

Riba, O., "Assaig sobre la geomorfologia medieval de la ciutat vella de Barcelona", *Actes del III Congrés d'Història de Barcelona*, Barcelona 1993.

Rodríguez Fernández, C., *Memòria científica sobre les actuacions i resultats dels sondeigs arqueològics realitzats a la finca núm.58 del carrer Arc del Teatre de Barcelona*, Barcelona, octubre de 2003, Veclús, S.L.

Solé, L., *Ensayo de interpretación del cuaternario barcelonés*, dins *Miscelánea Barcinonensia*, Ajuntament de Barcelona, Barcelona, 1963.

9. REPERTORI ESTRATIGRÀFIC

Fitxa d'Unitat Estratigràfica		UE : 10	
Carrer Arc del Teatre, 44-59/Avda. de les Drassanes, 17-25, codi 058/13		Cronologia: segle XX-XXI	
DEFINICIÓ :	Paviment		
DESCRIPCIÓ :	Nivell actual de circulació del carrer. Llosses de panot de 0'20x0'20m i té una potència de 0'04m.		
MATERIAL DIRECTOR :	Panot		
SEQÜÈNCIA FÍSICA :	Igual a		Equivalent a
	Rebleix a		Es reblert per
	Cobreix a	11,12,13	Es cobert per
	Talla a		Tallat per
	Es recolza a		Se li recolza
	S'entrega a		Se li entrega

Fitxa d'Unitat Estratigràfica		UE : 11		
Carrer Arc del Teatre, 44-59/Avda. de les Drassanes, 17		Cronologia: segle XX-XXI		
DEFINICIÓ :	Preparació de paviment			
DESCRIPCIÓ :	Preparació de formigó del paviment U.E.10, que té una potència entre 0'04m.			
MATERIAL DIRECTOR :				
SEQÜÈNCIA FÍSICA :	Igual a		Equivalent a	
	Rebleix a		Es reblert per	
	Cobreix a	12,13	Es cobert per	10
	Talla a		Tallat per	
	Es recolza a		Se li recolza	
	S'entrega a		Se li entrega	

Fitxa d'Unitat Estratigràfica		UE : 12		
Carrer Arc del Teatre, 44-59/Avda. de les Drassanes, 17		Cronologia: segle XX-XXI		
DEFINICIÓ :	Nivell de formigó			
DESCRIPCIÓ :	Nivell de formigó per sota la preparació de paviment U.E.11 que té una potència entre els 0'30 i els 0'40m.			
MATERIAL DIRECTOR :	Formigó			
SEQÜÈNCIA FÍSICA :	Igual a		Equivalent a	
	Rebleix a		Es reblert per	
	Cobreix a	13	Es cobert per	10,11
	Talla a		Tallat per	
	Es recolza a		Se li recolza	
	S'entrega a		Se li entrega	

Fitxa d'Unitat Estratigràfica		UE : 13		
Carrer Arc del Teatre, 44-59/Avda. de les Drassanes, 17		Cronologia: segle XX-XXI		
DEFINICIÓ :	Nivell aportat			
DESCRIPCIÓ :	Nivell de farciment amb molta pedra i material constructiu i de matriu argilo sorrenca. Aquesta nivell té una potència de uns 0'40m aproximadament.			
MATERIAL DIRECTOR :				
SEQÜÈNCIA FÍSICA :	Igual a		Equivalent a	
	Rebleix a		Es reblert per	
	Cobreix a		Es cobert per	10,11,12
	Talla a		Tallat per	
	Es recolza a		Se li recolza	
	S'entrega a		Se li entrega	

Fitxa d'Unitat Estratigràfica		UE : 20		
Carrer Arc del Teatre, 44-59/Avda. de les Drassanes, 17		Cronologia: segle XX-XXI		
DEFINICIÓ :	Paviment			
DESCRIPCIÓ :	Nivell actual de circulació del carrer. Llosses de 0'60x0'40m i té una potència de 0'05m.			
MATERIAL DIRECTOR :	Pedra			
SEQÜÈNCIA FÍSICA :	Igual a		Equivalent a	
	Rebleix a		Es reblert per	
	Cobreix a	21,22,23,24	Es cobert per	
	Talla a		Tallat per	
	Es recolza a		Se li recolza	
	S'entrega a		Se li entrega	

Fitxa d'Unitat Estratigràfica		UE : 21		
Carrer Arc del Teatre, 44-59/Avda. de les Drassanes, 17		Cronologia: segle XX-XXI		
DEFINICIÓ :	Preparació de paviment			
DESCRIPCIÓ :	Preparació del paviment U.E:20 de formigó amb una potència de 0'12m.			
MATERIAL DIRECTOR :	Formigó			
SEQÜÈNCIA FÍSICA :	Igual a		Equivalent a	
	Rebleix a		Es reblert per	
	Cobreix a	22,23,24	Es cobert per	20
	Talla a		Tallat per	
	Es recolza a		Se li recolza	
	S'entrega a		Se li entrega	

Fitxa d'Unitat Estratigràfica				UE : 22	
Carrer Arc del Teatre, 44-59/Avda. de les Drassanes, 17			Cronologia: segle XX-XXI		
DEFINICIÓ :	Nivell aportat				
DESCRIPCIÓ :	Nivell de farciment amb molta pedra i material constructiu i de matriu argilo sorrenca. Aquesta nivell té una potència de uns 0'40m aproximadament.				
MATERIAL DIRECTOR :					
SEQÜÈNCIA FÍSICA :	Igual a		Equivalent a		
	Rebleix a		Es reblert per		
	Cobreix a	23,24	Es cobert per	20,21	
	Talla a		Tallat per		
	Es recolza a		Se li recolza		
	S'entrega a		Se li entrega		

Fitxa d'Unitat Estratigràfica				UE : 23	
Carrer Arc del Teatre, 44-59/Avda. de les Drassanes, 17			Cronologia: segle XVIII?		
DEFINICIÓ :	Mur				
DESCRIPCIÓ :	Mur de 1'54x 0'34m documentat en planta i lligat amb morter de calç.				
MATERIAL DIRECTOR :	Pedra i morter de calç				
SEQÜÈNCIA FÍSICA :	Igual a		Equivalent a		
	Rebleix a	25	Es reblert per		
	Cobreix a		Es cobert per	20,21,22	
	Talla a		Tallat per		
	Es recolza a		Se li recolza		
	S'entrega a		Se li entrega		

Fitxa d'Unitat Estratigràfica				UE : 24	
Carrer Arc del Teatre, 44-59/Avda. de les Drassanes, 17			Cronologia: segle XVIII?		
DEFINICIÓ :	Mur				
Mur de	Mur de 2'70 x 0'52m documentat en planta i lligat amb morter de calç.				
MATERIAL DIRECTOR :	Pedra i morter de calç				
SEQÜÈNCIA FÍSICA :	Igual a		Equivalent a		
	Rebleix a	26	Es reblert per		
	Cobreix a		Es cobert per	20,21,22	
	Talla a		Tallat per		
	Es recolza a		Se li recolza		
	S'entrega a		Se li entrega		

Fitxa d'Unitat Estratigràfica		UE : 25	
Carrer Arc del Teatre, 44-59/Avda. de les Drassanes, 17		Cronologia: segle XVIII?	
DEFINICIÓ :	Rasa de fonamentació		
DESCRIPCIÓ :	Rasa de fonamentació del mur U.E.24.		
MATERIAL DIRECTOR :			
SEQÜÈNCIA FÍSICA :	Igual a	Equivalent a	
	Rebleix a	Es reblert per	23
	Cobreix a	Es cobert per	20,21,22
	Talla a	Tallat per	
	Es recolza a	Se li recolza	
	S'entrega a	Se li entrega	

Fitxa d'Unitat Estratigràfica		UE : 26	
Carrer Arc del Teatre, 44-59/Avda. de les Drassanes, 17		Cronologia: segle XVIII?	
DEFINICIÓ :	Rasa de fonamentació		
DESCRIPCIÓ :	Rasa de fonamentació del mur U.E.24.		
MATERIAL DIRECTOR :	Pedra i morter de calç		
SEQÜÈNCIA FÍSICA :	Igual a	Equivalent a	
	Rebleix a	Es reblert per	24
	Cobreix a	Es cobert per	20,21,22
	Talla a	Tallat per	
	Es recolza a	Se li recolza	
	S'entrega a	Se li entrega	

Fitxa d'Unitat Estratigràfica		UE : 30	
Carrer Arc del Teatre, 44-59/Avda. de les Drassanes, 17		Cronologia: segle XX-XXI	
DEFINICIÓ :	Paviment		
DESCRIPCIÓ :	Nivell actual de circulació del carrer. Llosses de panot de 0'20x0'20m i té una potència de 0'04m.		
MATERIAL DIRECTOR :			
SEQÜÈNCIA FÍSICA :	Igual a	Equivalent a	
	Rebleix a	Es reblert per	
	Cobreix a	Es cobert per	31,32,33
	Talla a	Tallat per	
	Es recolza a	Se li recolza	
	S'entrega a	Se li entrega	

Fitxa d'Unitat Estratigràfica		UE : 31		
Carrer Arc del Teatre, 44-59/Avda. de les Drassanes, 17		Cronologia: segle XX-XXI		
DEFINICIÓ :	Preparació paviment			
DESCRIPCIÓ :	Preparació del paviment U.E.30 de formigó amb una potència de 0'04m.			
MATERIAL DIRECTOR :				
SEQÜÈNCIA FÍSICA :	Igual a		Equivalent a	
	Rebleix a		Es reblert per	
	Cobreix a	32,33	Es cobert per	30
	Talla a		Tallat per	
	Es recolza a		Se li recolza	
	S'entrega a		Se li entrega	

Fitxa d'Unitat Estratigràfica		UE : 32		
Carrer Arc del Teatre, 44-59/Avda. de les Drassanes, 17		Cronologia: segle XX-XXI		
DEFINICIÓ :	Nivell de formigó.			
DESCRIPCIÓ :	Nivell de formigó per sota la preparació de paviment U.E.31 que té una potència entre els 0'30 i els 0'40m.			
MATERIAL DIRECTOR :				
SEQÜÈNCIA FÍSICA :	Igual a		Equivalent a	
	Rebleix a		Es reblert per	
	Cobreix a	33	Es cobert per	30,31
	Talla a		Tallat per	
	Es recolza a		Se li recolza	
	S'entrega a		Se li entrega	

Fitxa d'Unitat Estratigràfica		UE : 33		
Carrer Arc del Teatre, 44-59/Avda. de les Drassanes, 17		Cronologia: segle XX-XXI		
DEFINICIÓ :	Nivell aportat			
DESCRIPCIÓ :	Nivell de farciment amb molta pedra i material constructiu i de matriu argilo sorrenca. Aquesta nivell té una potència de uns 0'40m aproximadament.			
MATERIAL DIRECTOR :	Argiles			
SEQÜÈNCIA FÍSICA :	Igual a		Equivalent a	
	Rebleix a		Es reblert per	
	Cobreix a		Es cobert per	30,31,32
	Talla a		Tallat per	
	Es recolza a		Se li recolza	
	S'entrega a		Se li entrega	

11. DOCUMENTACIÓ GRÀFICA

11.1 DOCUMENTACIÓ FOTOGRÀFICA

Fotografia 1. Detall de la rasa oberta al Passatge Gutenberg, 2-6.

Fotografia 2. Detall de la rasa oberta al Passatge Gutenberg, 2-6.

Fotografia 3. Rasa realitzada a carrer Arc del Teatre, 17-21.

Fotografia 4. Detall del mur U.E.23.

Fotografia 5. Detall del mur U.E.24.

Fotografia 6. Detall dels murs UU.EE. 23 i 24.

Fotografia 7. Detall de la rasa realitzada al Carrer Arc del Teatre, 17-21.

Fotografia 8. Detall obertura rasa al carrer Guàrdia, 16.

11.2. DOCUMENTACIÓ PLANIMÈTRICA

NOM DEL PROJECTE

Intervenció arqueològica al Passatge Gutemberg, 2-6, carrer de l'Arc del Teatre, 17-21 i carrer de Guàrdia, 16.

Codi 058/13.

MUNICIPI

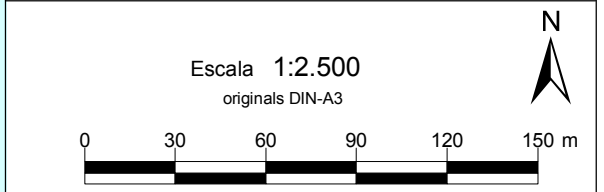
Barcelona

COMARCA

Barcelonès

LLEGGENDA

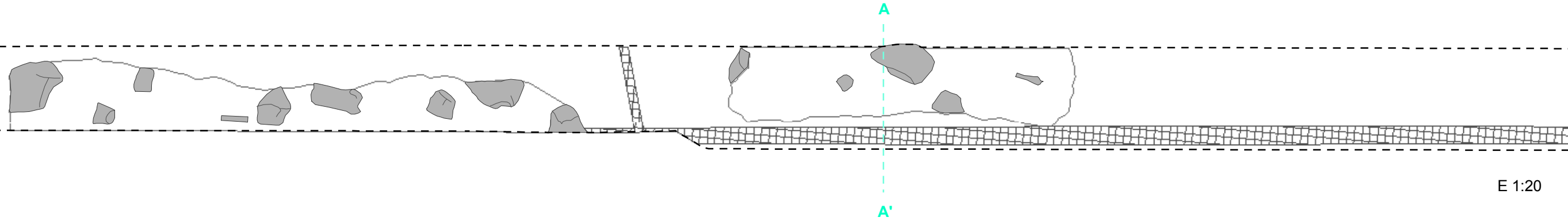
- Rasa resultats negatius
- Rasa resultats positius

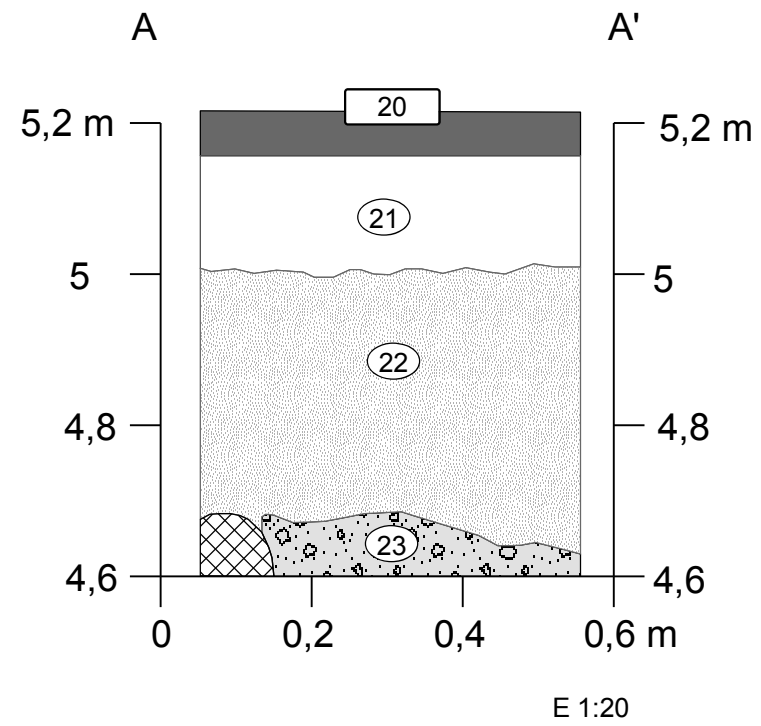

PLANTA

E 1:20

SECCIÓ

E 1:20

LLEGENDA

- Formigó
- Morter
- Serveis